

Koncepce rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2009-2012

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

1. Úvod

Prvořadým cílem systému veřejných knihovnických a informačních služeb je zpřístupňování publikovaných dokumentů a dalších informačních zdrojů, zajištění informačního zázemí pro celoživotní vzdělávání a uspokojování kulturních potřeb občanů a institucí.

Knihovny jsou považovány za instituce veřejného zájmu a působí jako přirozená centra získávání, zpracovávání, uchovávání a nabídky informačních zdrojů. Mají výborné předpoklady informace zprostředkovávat, a to všem bez ohledu na různou sociální či etnickou příslušnost, na různé politické smýšlení či náboženství. Jejich činnost je ovlivňována stále rostoucím podílem elektronické komunikace a zvyšujícím se objemem digitálních dokumentů.

Koncepce vymezuje prvky krajského systému VKIS, zahrnuje analýzu jejich poskytování v současnosti a rovněž podmínky ke zkvalitnění služeb knihoven v letech 2009–2012. Je zamýšlena jako nástroj ke koordinaci činnosti knihoven a spolupráci mezi nimi s cílem zajistit rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb občanům, neboť přístup k informacím je předpokladem kvalifikovaného rozhodování. K tomu, aby koncepční záměry mohly být naplněny, je nutné podporovat výstavbu a rekonstrukce knihoven, dostatečné personální zajištění i technickou vybavenost pro poskytování široké škály služeb a všech činností, které činí knihovny moderními informačními institucemi.

Koncepce je určena orgánům MSK, obcím v MSK, managementům knihoven, knihovníkům a rovněž uživatelům knihoven.

2. Legislativní a strategické dokumenty

Koncepce VKIS vychází z programů podporujících rozvoj informační společnosti, z obecně závazných předpisů a politických a odborných dokumentů přijatých zastupitelstvem kraje, vládou ČR, UNESCO, Evropským parlamentem a Mezinárodní federací knihovnických asociací (IFLA).

Navazuje na dokument Koncepce rozvoje knihovnických a informačních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2004–2008, jejíž naplňování bylo vyhodnoceno v samostatném materiálu¹ a současně koresponduje s dokumentem „Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004-2010“.

- Program rozvoje kraje [online].2006. [cit. 9. 12. 2009]. Dostupné z www: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rr_09.html
- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹ PRCHALOVÁ, Lea; ŠEDÁ, Marie. Naplňování koncepce rozvoje knihovnických a informačních služeb v Moravskoslezském kraji v letech 2004 – 2008. [online]. 2009. Dostupný na www: <http://www.svkos.cz/>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.
- Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).
- Vyhláška č. 88/2002 Sb. Ministerstva kultury ČR k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb.
- Usnesení vlády České republiky č. 68 z 16. 1. 2002 o Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven.
- Usnesení vlády ČR ze dne 7. 1. 2004 č. 44 ke koncepci Projektu internetizace knihoven.
- Manifest UNESCO o veřejných knihovnách z roku 1994.
- Manifest UNESCO o školních knihovnách z roku 2000.
- Směrnice IFLA/UNESCO-Služby veřejných knihoven z r. 2001.
- Směrnice IFLA a UNESCO pro školní knihovny 2002.
- Manifest IFLA o přístupu k internetu z roku 2002.
- Zelená kniha o úloze knihoven v moderním světě, přijata Evropským parlamentem 28. 10. 1998.
- Zelená kniha. Autorské právo ve znalostní ekonomice. Přijata Komisí evropských společenství 18. 7. 2008.
Dostupné z [www](http://www.knihovnam.nkp.cz/docs/GreenPaper2008_ST12089_CS08.PDF):
http://knihovnam.nkp.cz/docs/GreenPaper2008_ST12089_CS08.PDF
- Charta o uchování digitálního dědictví, přijatá 32. zasedáním Generální konference UNESCO, Paříž 2003.
- Program UNESCO „Paměť světa“.
- Kodaňská deklarace z roku 1999, zhodnocující podstatnou úlohu veřejných knihoven při utváření informační společnosti.
- Zásady zajištění výkonu regionálních funkcí v Moravskoslezském kraji. [online]. 2007. [cit. 9. 12. 2009]. Dostupné z [www](http://www.svkos.cz/zasady.doc): <<http://www.svkos.cz/zasady.doc>>.
- 10 doporučení k postupu při realizaci činnosti veřejné knihovny [online]. 2009. [cit. 9. 12. 2009]. Dostupné z [www](http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Desdop.htm):
<http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Desdop.htm>.

3. Analýza současného stavu poskytování VKIS v kraji

V kraji působí široké spektrum knihoven,² z nichž většina poskytuje VKIS v souladu se zákonem č. 257/2001 Sb. a je evidována v registru Ministerstva kultury ČR.³

² Seznam knihoven MSK viz <http://www.svkos.nativa.info/>

³ Viz <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=443>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Ř. č.	Typ knihovny	Celkem
1	Krajská	1
2	Zřizované městy a obcemi	418
3	Muzejní, galerijní	12
4	Archivní	7
5	Zámecké	9
6	Vysokoškolské	6
7	Školní	488
8	Lékařské	16
9	Administrativní	10
	Celkem	967

Legenda:

Ad ř. 5:

Informace poskytl Knihovna Národního muzea v Praze, PhDr. Petr Mašek.

Ad ř. 7:

ÚIV: Ústav pro informace ve vzdělávání. Výkonové ukazatele 2006/07 - Kapitola L (Vysokoškolské a školní knihovny) [online]. [cit. 18. 8. 2008]. Dostupné z [www: <http://www.uiv.cz/soubor/2769>](http://www.uiv.cz/soubor/2769).

3.1. Krajská knihovna

Krajská knihovna tvoří významný prvek systému knihoven, je hlavním garantem dostupnosti VKIS v MSK, zabezpečuje vzájemnou koordinaci činnosti knihoven. O strategii činnosti této knihovny je pojednáno v samostatném materiálu.⁴

3.2. Základní a specializované knihovny

• Knihovny zřizované městy a obcemi

Celkový počet veřejných knihoven provozovaných obcemi je v MSK 268, při kterých působí 150 poboček. Tato síť tvoří bohatou infrastrukturu pro zajištění dostupnosti VKIS všem občanům MSK. V průběhu 90. let 20. století prošla většina knihovny velkými změnami. V modernizaci služeb měl velký význam Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven⁵, který byl iniciován a spravován od roku 2002 MK a v roce 2005 byl převeden na kraje. V rámci tohoto celostátního programu vznikla v MSK síť knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí, která vedle krajské knihovny poskytuje servis a podporu ostatním veřejným knihovnám v MSK.

Knihovny v posledních desetiletích zaznamenaly řadu pozitivních změn, samozřejmostí je připojení knihovny k internetu, více než 50 % knihoven

⁴ PRCHALOVÁ, Lea; ORAVOVÁ, Monika. Strategie činnosti krajské knihovny Moravskoslezského kraje na léta 2009 - 2012

⁵ Blíže viz

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&PHPSESSID=ddc72d975345e51e691f09fbcdd71786

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

má automatizované výpůjční systémy. Knihovny MSK se tak stávají moderními informačními institucemi.

To vše vyvolává potřebu neustálého zvyšování kvalifikace knihovníků, celoživotní učení je pro odborné pracovníky knihoven samozřejmostí. Přesto v oblasti odměňování knihovníků jsou stále značné rezervy, což vyvolává nerovnovážný vztah vzdělání – odměňování.

Metodickou pomoc těmto knihovnám poskytuje NK ČR, MSVK a pověřené knihovny.

- **Knihovny muzeí a galerií**

Knihovny muzeí a galerií tvoří nedílnou součást kulturního dědictví, uživatelům nabízejí specializované fondy, které mají velký informační potenciál. Jsou zde zahrnuty sbírky psaných a tištěných památek a dokumentů, regionální literatura a také další materiály a dokumenty – fotografie, plakáty, katalogy výstav apod. S postupným zveřejňováním informací o dokumentech se tyto knihovny stále více otevírají veřejnosti.

V MSK je v současné době evidována 1 knihovna galerie a 11 muzejních knihoven, které spolupracují s knihovnou Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Metodická pomoc je poskytována touto knihovnou a MSVK.

- **Knihovny archivů**

Jde o speciální knihovny zpravidla neveřejného charakteru, jsou součástí archivní instituce a zřizovány Ministerstvem vnitra. Uchovávají knihovní fond dokumentární povahy.

V kraji působí 7 veřejnosti přístupných knihoven při archivech, metodickou pomoc jim poskytuje MSVK.

- **Zámecké knihovny**

Knihovny budované šlechtickými rody nebo jednotlivci pro soukromé účely trvale uložené na jednom šlechtickém sídle, příp. v depozitářích.

V kraji je knihovní fond zámeckých knihoven, který eviduje a spravuje Knihovna Národního muzea v Praze, umístěn na 10 místech. Metodická pomoc je poskytována přímo zmíněnou institucí.

- **Vysokoškolské knihovny**

Tyto knihovny slouží především studentům a pedagogům univerzit a dalších vysokých škol, ale mohou rovněž sloužit veřejnosti. Vedle klasických tištěných dokumentů, které jsou stále základní složkou informačního fondu, má stále větší význam přístup k elektronickým informačním zdrojům. Jejich získávání je podporováno grantovými programy.

V MSK působí 5 vysokých škol, při kterých je evidováno celkem 6 knihoven. Metodicky pomáhá knihovnám Asociace knihoven vysokých škol ČR a MSVK.

- **Školní knihovny**

Knihovny pro žáky, studenty a vyučující na základní, střední nebo vyšší odborné škole slouží informačnímu a dokumentačnímu zabezpečení vyučovacího procesu. Mohou mít dvě samostatné části – knihovnu učitelů a žákovskou a mohou také sloužit veřejnosti.

Při školách v kraji podle statistiky z roku 2006 působilo celkem 488 školních knihoven. Metodickou pomoc poskytuje MSVK.

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

- **Lékařské knihovny**

Knihovny shromažďují fondy z oblasti medicíny a příbuzných věd, slouží přednostně potřebám lékařů a zdravotnických pracovníků. Tyto informační instituce spolupracují při poskytování knihovnicko-informačních služeb pro odbornou i laickou veřejnost, při budování oborových souborných katalogů a národní lékařské bibliografie. Jsou vybavovány automatizovanými knihovnickými systémy.

V roce 2008 jich v kraji působí 16. Metodická pomoc těmto knihovnám je poskytována jak Národní lékařskou knihovnou v Praze, tak i knihovnou Fakultní nemocnice s poliklinikou v Ostravě a rovněž MSVK.

- **Administrativní knihovny**

Knihovny existující v rámci orgánů státní správy a samosprávy k zajištění informačních potřeb těchto institucí.

V roce 2008 jich v kraji působilo 10. Metodickou pomoc poskytuje MSVK.

3.3. SWOT analýza

3.3.1. S – silné stránky

- existence dostatečného počtu knihoven poskytujících VKIS
- dobrá spolupráce mezi krajskou knihovnou a knihovnami pověřenými výkonem regionálních funkcí
- dobrá úroveň standardizace procesů zpracování a zpřístupnění knihovních fondů
- existence center mimoškolního vzdělávání knihovníků
- kreativita knihovníků, schopnost a ochota se celoživotně vzdělávat
- schopnost zaměstnanců knihoven akceptovat změny v obsahu činnosti knihoven v informační společnosti
- kladný vztah k profesi
- rozšiřování nabídky služeb
- vybavenost knihoven informačními a komunikačními technologiemi
- licence ke kvalitním elektronickým informačním zdrojům

3.3.2. W – slabé stránky

- nedostatečný objem finančních prostředků na nákup knihovního fondu
- nevyrovnaný rozsah a kvalita poskytovaných služeb v rámci regionů
- malá spolupráce knihoven, archivů, muzeí
- absence systematického začlenění knihoven do vzdělávacích a výchovných programů na všech typech škol
- nedostatečná kvalifikace pracovníků v „malých“ knihovnách
- neadekvátní odměňování pracovníků vzhledem ke kvalifikačním požadavkům
- nedostatek pracovníků vyplývající z malého objemu prostředků na platy
- nízký počet webových stránek u menších městských a místních knihoven
- nízký počet knihoven s bezbariérovým přístupem

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

- absence sídla krajské knihovny
- nedostatečná připravenost knihoven na krizové situace
- nedostatečné prostorové zajištění činnosti knihoven

3.3.3. O – příležitosti

- knihovny poskytující VKIS jsou tradičně dobře vnímány veřejností
- zvyšující se zájem o služby, které integrují využití papírových i digitálních nosičů informací
- růst požadavků na trvalé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů
- stoupající poptávka po vzdělávání, knihovny poskytují mimoškolní vzdělávání a zajišťují informační zdroje pro školní vzdělávání
- využití knihoven jako míst veřejného internetu s kvalifikovanou obsluhou
- zakotvení moderního pojetí VKIS v knihovním zákonu

3.3.4. T – rizika

- stagnace rozpočtů, knihovny nebudou schopny nakupovat literaturu a nesplní očekávání svých uživatelů
- knihovny přestanou být považovány za veřejnou službu a budou tlačeny ke zpoplatňování základních služeb, čímž bude narušen princip rovného přístupu k informacím
- knihovny nebudou schopny trvale uchovávat kulturní dědictví (rozpad kyselého papíru a neuchování digitálních dokumentů)
- nízká schopnost efektivně vyhledávat a využívat informační zdroje mj. vzhledem k absenci systematické informační výchovy
- ztráta přístupu k zahraničním elektronickým zdrojům (z finančních důvodů)
- odliv kvalifikovaných pracovníků z knihoven v důsledku neadekvátního odměňování, knihovny pak nebudou schopny poskytovat očekávané služby

4. Vybrané statistické údaje

Dlouhodobé sledování statistických ukazatelů vychází ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, na základě kterého je zajišťován sběr statistických dat o stavu veřejných knihoven, tj. knihoven nyní zřizovaných krajem a obcemi. Stav veřejných knihoven je každoročně zpracováván v Rozboru činnosti vybraných knihoven poskytujících VKIS v Moravskoslezském kraji. Údaje v tabulce obsahují data ze statistických údajů předaných knihovnami poskytujícími VKIS (vyjma MSVK).

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Vybrané statistické údaje za období 2004–2008

Parametr	jednotka	2004	2005	2006	2007	2008	medián
Knihovny	počet knihoven	421	421	421	418	419	421
Knihovní fond	počet knihovních jednotek	3 887 064	3 927 469	3 976 147	3 973 202	3 978 045	3 973 202
KF/obyvatele	počet k.j. na obyvatele	3,11	3,09	3,14	3,17	3,20	3,14
Uživatel	počet uživatelů	160 191	160 039	160 620	157 287	147 136	160 039
uživatelé do 15 let	počet uživatelů do 15 let	51 224	48 526	47 381	46 165	43 992	47 381
Uživatelé/obyvatelé	% uživatelů z počtu obyv.	12,81	12,59	12,67	12,55	11,85	12,59
	% uživatelů do 15 let	29,85	25,63	25,59	25,48	29,90	25,63
Návštěvníci	počet návštěvníků	1 915 691	1 933 513	1 929 935	2 077 137	2 148 207	1 933 513
Internet	počet míst	478	560	680	770	848	680
výpůjčky	počet výpůjček	8 127 456	7 985 626	7 763 345	7 538 786	7 376 790	7 763 345
výpůjčky/obyvatelé	počet výpůjček na obyv.	6,50	6,28	6,12	6,01	5,90	6,12
Profil KF	% naučné literatury	33,25	33,97	33,85	33,88	33,78	33,85
	% beletrie	63,85	63,16	63,27	63,12	63,19	63,19
	% ostatní dokumenty	2,90	2,87	2,88	3,00	3,11	2,90
Periodika	počet odebíraných periodik	6 202	6 535	6 333	6 592	6 573	6 535
	počet periodik na obyvatele	0,0050	0,0051	0,0050	0,0053	0,0053	0,0051
Studijní místa	počet studijních míst	1 538	2 234	2 419	2 975	3 131	2 419
	počet obyv. na stud. místo	812,78	568,88	524,14	421,44	396,46	524,14
Přírůstky KF	počet přírůstků na obyv.	169 506	172 376	179 611	184 409	173 985	173 985

5. Strategické cíle Koncepce rozvoje knihovnických a informačních služeb v MSK

5.1. Dostatečné doplňování knihoven kvalitními informačními zdroji

- **Garantovat úplnost získání regionální produkce alespoň na jednom místě v kraji (především v rámci PV)**

Garant: MSVK

Předpokládaný zdroj financování: nad rámec PV rozpočet MSVK

- **Zvýšit objem nákupu KF jako základního předpokladu pro rozvoj VKIS v minimálním rozsahu doporučeném Metodickým pokynem MK.⁶**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: provozovatelé knihoven

- **Vytvářet obsahově i kvantitativně vyvážené výměnné soubory, spolupracovat s obcemi na jejich vytváření.**

Garant: knihovny pověřené výkonem RF

Předpokládaný zdroj financování : MSK- program RF, obce

- **Budovat knihovní fond k výuce češtiny a rovněž cizojazyčné literatury k vytváření kulturního zázemí pro národnostní menšiny a integraci imigrantů či cizinců žijících v MSK.**

Garant: provozovatelé knihoven

Předpokládaný zdroj financování : MSK – program RF, obce

⁶ Dostupné z: <http://www.mkr.cz/assets/kulturni-dedictvi/knihovny/Metodpokyn-standardVKIS.doc>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

5.2. Zpracování, zpřístupňování a ochrana KF

- **Respektovat dopad vývoje mezinárodních pravidel pro katalogizaci dokumentů, využívat sdílení dat v souborných katalozích.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: provozovatelé knihoven, MSK - program RF

- **Dokončit retrospektivní konverze katalogizačních lístků a zpřístupnit knihovní fond všech knihoven poskytujících VKIS v MSK prostřednictvím internetu, ať již přímo vystavením online katalogu na www stránkách dané knihovny nebo souhrnně v knihovnách s regionálními datovými centry.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: MK, MSK - program RF, obce

- **Revidovat knihovní fond a pořizovat jeho elektronickou ochranu.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: provozovatelé knihoven, MSK - program RF

5.3. Rozvoj výpůjčních a informačních služeb knihoven, podpora čtenářství

- **Rekonstruovat knihovny pro rozšiřování volného výběru knih v důstojných prostorách a rozvoje služeb s využitím moderních informačních technologií.**

Garant: zřizovatelé knihoven

Předpokládaný zdroj financování: MSK, obce

- **Zajišťovat kontinuitu v přístupu k elektronickým informačním zdrojům.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: MK, MSK, obce

- **Rozšířit nabídku elektronického dodávání dokumentů**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: obce

- **Budovat bezbariérové přístupy umožnit využití služeb knihoven uživatelům se zvláštními potřebami.**

Garant: MK, MSK, obce

Předpokládaný zdroj financování: MK ČR, MSK, provozovatelé knihoven

- **Podporovat aktivní účasti občanů na životě obce poskytováním prostoru pro komunitní aktivity knihoven.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: MK ČR, obce

- **Podporovat čtenářství dětí a mládeže vhodným vybavením knihoven, aktualizovaným knihovním fondem a atraktivními volnočasovými aktivitami.**

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: obce, MSK – nový dotační program

- **Podporovat zájem veřejnosti o literaturu pořádáním autorských čtení, literárních besed apod.**

Garant: knihovny MSK

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Předpokládaný zdroj financování: obce, MSK – nový dotační program

5.4. Rozvoj kooperace v bibliografických a biografických databázích

- Rozvíjet kooperativní článkovou bibliografii MSK
- Zmapovat databáze osobností a centralizovat jejich evidenci
- Pokračovat ve zpracování retrospektivní regionální bibliografie (okresu Nový Jičín, Frýdek-Místek)

Garant: MSVK

Předpokládaný zdroj financování: MK, MSK – zřizovatel, obce

5.5. Ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví

- Digitalizovat vybrané části knihovních fondů jako součásti národního kulturního dědictví s ohledem na uchování jedinečných a vzácných dokumentů.

Garant: MSVK, provozovatelé paměťových institucí

Předpokládaný zdroj financování: ESF, MK, Moravskoslezský kraj, obce

- Zlepšit organizační a technickou připravenost knihoven ke zvládnutí krizových situací v případě živelných pohrom či pandemií.

Garant: knihovny MSK

Předpokládaný zdroj financování: Moravskoslezský kraj, obce

6. Zdroje k realizaci

Nad rámec rozpočtů knihoven především dotační programy MSK a státní dotační program.

Základním programem pro podporu knihovnictví je krajské financování regionálních funkcí knihoven.

6.1. Program pro podporu regionálních funkcí knihoven:

- zajištění dostupnosti VKIS ve všech místech kraje
- vyrovnání rozdílů v poskytování VKIS obyvatelům měst a malých obcí
- zajištění kvality a kontinuity VKIS v návaznosti na informační potřeby uživatelů
- odstranění nežádoucích diferenciací v úrovni poskytování VKIS mezi jednotlivými regiony kraje
- garance průběžné aktualizace knihovního fondu veřejných knihoven v regionu
- zajištění dostatečné kvality poskytování VKIS (v souladu s oborovými standardy)
- účelná dělba práce a koordinace odborných činností
- efektivní využití veřejných finančních prostředků
- garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání); poskytování publikací a ostatních materiálů souvisejících se členstvím ČR v EU

6.1.1. Charakteristika regionálních funkcí

- **poradenská a konzultační činnost**, poskytování odborných konzultací a rad, včetně metodických návštěv, a to ze všech oblastí

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

knihovnické a informační činnosti a oblastí souvisejících s provozováním knihovny

- **statistika knihovnických činností**, metodická i praktická pomoc knihovnám při zpracování statistických výkazů, sběr dat ze zpravodajských jednotek, kontrola dat a jejich zpracování
- **vzdělávání zaměstnanců knihoven, pořádání seminářů a porad**, zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků a jejich informovanosti o aktuálním vývoji oboru
- **tvorba, distribuce a oběh výměnných fondů**, akvizice, katalogizace a technická úprava výměnného fondu, tvorba souborů, jejich distribuce do knihoven, evidence pohybu výměnného fondu
- **pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů**, zajištění revize a aktualizace knihovnických fondů, tj. pomoc při fyzické revizi, obsahové prověrce knihovnického fondu, opravách a aktualizaci katalogu, zpracování protokolů o výsledku revize
- **zajištění nákupu, zpracování a distribuce knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele obsluhované knihovny**, akvizice, katalogizace a technická úprava knihovnického fondu, jeho distribuce do knihoven
- **servis informačních a komunikačních technologií**, zajištění servisních služeb automatizovaných knihovnických systémů v částech, které jsou využívány k plnění regionálních funkcí, tj. katalogizace, revize knihovnického fondu a agendy výměnných souborů

6.1.2. Subjekty zajišťující výkon RF v MSK

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě a pověřené knihovny.

V kraji zajišťuje RF 15 pověřených knihoven, a to Městská knihovna v Bruntále, Městská knihovna Brušperk, Místní knihovna Dobrá, Městská knihovna Frýdek-Místek, Městská knihovna Frýdlant nad Ostravicí, Městská knihovna Havířov, Místní knihovna Pavla Křížkovského Holasovice, Městská knihovna a Informační centrum Hradec nad Moravicí, Regionální knihovna Karviná, Městská knihovna Nový Jičín, Knihovna Petra Bezruče v Opavě, Knihovna města Ostravy, Městská knihovna Třinec, Městská knihovna Vítkov a Městská knihovna Vratimov. S pověřenými knihovnami uzavírá MSVK písemnou smlouvu o přenesení regionálních funkcí.

V listopadu 2007 byly MSK přijaty Zásady zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v Moravskoslezském kraji (dále jen Zásady)⁷, které stanoví pravidla pro poskytování dotace a věcné plnění RF.

Finance v r. 2009: 13.723 tis. Kč. V dalších letech navýšení dle Zásad.

6.2. Nový program MSK k podpoře čtenářství a komunitní role knihoven

Cíl: podpora aktivit knihoven k podpoře čtenářství (zejména dětí a mládeže) a komunitní role knihoven, které přesahují lokální rámec, např. čtenářské a znalostní soutěže pro děti, podpora kulturně-výchovné činnosti. Tyto finance

⁷ Dostupné z <http://www.svkos.cz/zasady.doc>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

není možno čerpat z programu na regionální funkce, poněvadž program je nastaven na knihovnické činnosti, nikoliv na přímou službu veřejnosti.

Finance: 1.000 tis. Kč

6.3. Nový program MSK na ocenění výjimečné činnosti knihoven

Cíl: podpořit výborné malé obecní knihovny, kterým by program umožnil např. nové technické nebo nábytkové vybavení.

Finance: nutno dohodnout schůdnou částku.

6.4. Rozvojové programy MK

- Veřejné informační služby knihoven – VISK
Program VISK byl schválen usnesením vlády ČR ze dne 10. 4. 2000 č. 351 o Koncepci státní informační politiky ve vzdělávání. Je realizován v devíti podprogramech. Hlavním cílem programu je inovace VKIS na bázi informačních technologií, podpora celoživotního vzdělávání, uchování a zpřístupňování národního kulturního bohatství atd. Realizací tohoto programu se naplňují priority a cíle stanovené v koncepcích rozvoje knihoven.
- Česká knihovna
Program vznikl v roce 1999 a jeho cílem je zajistit doplňování původní české tvorby do široké sítě veřejných knihoven. Nabízí kvalitní nekomerční literaturu z různých tematických okruhů a žánrů.
- Knihovna 21. století (K 21)
Program je zaměřen na podporu nadstandardních knihovnických, informačních a kulturně-vzdělávacích služeb knihoven a na podporu dostupnosti informací. Vyhlášené okruhy tohoto programu se každoročně mění v závislosti na aktuálních potřebách oboru.

7. Definice pojmů

7.1. Veřejné knihovnické a informační služby

spočívají ve zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnického fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovnických služeb z knihovnického fondu jiné knihovny, poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší, zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy a umožnění přístupu k vnějším informačním zdrojům.

(Základním nástrojem přehledu o knihovnách poskytujících VKIS je evidence Ministerstva kultury ČR, která je k dispozici na webových stránkách MK ČR⁸).

7.2. Regionální funkce

jsou funkce, které poskytuje Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě (dále MSVK) a jí pověřené knihovny obsluhovaným knihovnám v kraji. Jedná se především o poradenskou a koordinační činnost, statistiku knihovnických

⁸ Dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=443>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

činností, vzdělávání knihovníků, budování a oběh výměnných fondů, pomoc při revizích a aktualizacích knihovnických fondů, doplňování knihovnických fondů knihoven, servis automatizovaných knihovnických systémů, případně další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.

7.3. Provozovatel knihovny

je právnická osoba, poskytující v knihovně VKIS svým jménem. Nemá-li knihovna právní subjektivitu, je provozovatelem knihovny její zřizovatel.

7.4. Základní knihovna

je knihovna zřízena obcí poskytující VKIS ve smyslu zákona č.257/2001 Sb. a evidovaná v registru MK, nebo knihovna zřízena jiným orgánem, specializovaná oborově nebo primárně zaměřená na speciální skupinu uživatelů, avšak přístupná veřejnosti a evidovaná v registru MK.

7.5. Pověřená knihovna

je základní knihovna v kraji (regionu), která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven.

7.6. Obsluhovaná knihovna

je základní knihovna, která poskytuje VKIS ve smyslu zákona č. 257/2001 Sb., je evidovaná v registru MK ČR a uzavřela s pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.

7.7. Knihovní dokument

Informační pramen evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu.

7.8. Knihovní fond

Organizovaný, soustavně doplňovaný, odborně zpracovávaný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovnických dokumentů.

7.9. Výměnný fond

Účelově budovaný knihovní fond, který je formou výměnných souborů poskytován obsluhovaným knihovnám, je budován převážně z finančních prostředků na regionální funkce.

8. Seznam zkratk

AKS	automatizovaný knihovnický systém
ICT	informační a komunikační technologie
KF	knihovní fond
KK	krajská knihovna
MK	Ministerstvo kultury České republiky
MSK	Moravskoslezský kraj
MSVK	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace
RF	regionální funkce
PK	pověřená knihovna
VKIS	veřejné knihovnické a informační služby

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Obsah

1.	Úvod	2
2.	Legislativní a strategické dokumenty	2
3.	Analýza současného stavu poskytování VKIS v kraji	3
3.1.	Krajská knihovna	4
3.2.	Základní a specializované knihovny	4
3.3.	SWOT analýza	6
3.3.1.	S – silné stránky	6
3.3.2.	W – slabé stránky	6
3.3.3.	O – příležitosti	7
3.3.4.	T – rizika	7
4.	Vybrané statistické údaje	7
5.	Strategické cíle Koncepce rozvoje knihovnických a informačních služeb v MSK	8
5.1.	Dostatečné doplňování knihoven kvalitními informačními zdroji	8
5.2.	Zpracování, zpřístupňování a ochrana KF	9
5.3.	Rozvoj výpůjčních a informačních služeb knihoven, podpora čtenářství	9
5.4.	Rozvoj kooperace v bibliografických a biografických databázích	10
5.5.	Ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví	10
6.	Zdroje k realizaci	10
6.1.	Program pro podporu regionálních funkcí knihoven:	10
6.1.1.	Charakteristika regionálních funkcí	10
6.1.2.	Subjekty zajišťující výkon RF v MSK	11
6.2.	Nový program MSK k podpoře čtenářství a komunitní role knihoven	11
6.3.	Nový program MSK na ocenění výjimečné činnosti knihoven	12
6.4.	Rozvojové programy MK	12
7.	Definice pojmů	12
7.1.	Veřejné knihovnické a informační služby	12
7.2.	Regionální funkce	12
7.3.	Provozovatel knihovny	13
7.4.	Základní knihovna	13
7.5.	Pověřená knihovna	13
7.6.	Obsluhovaná knihovna	13
7.7.	Knihovní dokument	13
7.8.	Knihovní fond	13
7.9.	Výměnný fond	13
8.	Seznam zkratk	13

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace

Název:	Koncepce rozvoje knihovnických a informačních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2009 - 2012
Zpracovaly:	Mgr. Jana Leparová, Ing. Lea Prchalová, Bc. Marie Šedá
Místo a rok vydání:	Ostrava, 2009
Počet stran:	14